

Sygn. akt II Ca 659/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Paweł Hochman
Sędziowie	SSA w SO Grzegorz Ślęzak SSO Beata Grochulska (spr.)
Protokolant	st. sekr. sąd. Beata Gosławska

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa M. R.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...)

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim

z dnia 23 czerwca 2016 roku, sygn. akt I C 1630/15

oddala apelację.

(...)

(...)

Sygn. akt II Ca 659/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem dnia 23 czerwca 2016 roku Sąd Rejonowy w T. po rozpoznaniu sprawy z powództwa M. R. przeciwko Skarbowi Państwa – (...) (...) o odszkodowanie i zadośćuczynienie oddalił powództwo.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim w dniu 10 września 2014 roku, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym uwzględnił wnioski prokuratora złożone w trybie art. 335 § 1 kpk i wydał wyrok, w którym skazał M. W. i C. W. za przestępstwo popełnione na szkodę M. R., wyczerpujące znamiona z art. 158 § 1 kk i wymierzył im kary po 8 miesięcy

pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania na okres 2 lat oraz kary grzywny 100 stawek dziennych po 10 złotych.

Zawiadomienie o terminie posiedzenia, wyznaczonego w trybie art. 343 kpk, zostało przesłane na adres M. R., wskazany przez pokrzywdzonego przy zgłaszaniu zawiadomienia o popełnionym przestępstwie. Zawiadomienie, pomimo dwukrotnej awizacji, nie zostało odebrane przez M. R..

Wyrok uprawomocnił się w dniu 18 września 2014 r.

W dniu 15 grudnia 2014 roku M. R. wniósł do Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim pismo zatytułowane „skarga - pozew”.

Zarządzeniem z dnia 18 grudnia 2014 roku (wykonanym w dniu 22 grudnia 2014 roku) M. R. został wezwany do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez wskazanie własnego numeru PESEL, osób pozwanych i ich adresów, sprecyzowania powództwa przez określenie żądanych kosztów i podstaw ich żądania oraz złożenie pozwu i jego sprecyzowanie w ilości odpowiadającej liczbie pozwanych - w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu pozwu.

Następnie zarządzeniem z dnia 20 kwietnia 2015 roku (wykonanym w dniu 6 maja 2015 roku) wezwano powoda M. R. do uzupełnienia braków formalnych pozwu poprzez uiszczenie opłaty w kwocie 1.000,00 zł oraz złożenia 2 odpisów pozwu - w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu pozwu.

Zarządzeniem z dnia 1 lipca 2015 roku, wobec bezskutecznego upływu terminu określonego powodowi na usunięcie braków formalnych oraz uiszczenie wymaganej opłaty od pozwu, na podstawie art. 130 § 1 i § 2 kpc zwrócono pozew M. R. wniesiony przeciwko M. W. i C. W..

Na powyższe zarządzenie M. R. wniósł zażalenie.

Postanowieniem z dnia 20 listopada 2015 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie II Cz 796/15 oddalił zażalenie M. R. na zarządzenie z dnia 1 lipca 2015 r. o zwrocie pozwu.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie był bezsporny. Sąd ustalił go na podstawie dokumentów- znajdujących się w aktach sprawy sygn. akt II K 449/14, a w szczególności na podstawie protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o popełnionym przestępstwie oraz prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 10 września 2014 roku wydanym w sprawie sygn. akt II K 449/14, a także na dowodach z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy I C 1742/14, a mianowicie na zarządzeniu Przewodniczącego posiedzenia Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 1 lipca 2015 roku o zwrocie pozwu oraz postanowieniu Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 20 listopada 2015 roku o oddaleniu zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu. Sąd dał również wiarę zeznaniom powoda, które pozwoliły na dostateczne wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności dla niniejszej sprawy.

Sąd Rejonowy zważył, iż powództwo w niniejszej sprawie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód nic wskazał podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, jednak uznać należało, że opiera je na przepisach regulujących odpowiedzialność za czyny niedozwolone. Odpowiedzialność Skarbu Państwa z tego tytułu regulują przepisy art. 417 k.c. i nast.

Zgodnie z treścią art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Stosownie zaś do treści art. 417¹ § 2 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Ponadto art. 417 k.c. przewiduje odpowiedzialność Skarbu Państwa, jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2010 roku, V CSK 352/09, jeżeli szkodę lub krzywdę wynikającą z rozstroju zdrowia wywołało niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, a odpowiedzialność Skarbu Państwa opiera się na zasadach art. 417 § 1 lub art. 417 § 2 k.c. zadośćuczynienie przysługuje na podstawie art. 445 §1 i 2 k.c.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż powód zarzucił Sądowi Rejonowemu w Tomaszowie Mazowieckim nieprawidłowości w toku prowadzonego postępowania karnego przeciwko M. W.

i C. W., skazanym prawomocnym wyrokiem z dnia

10 września 2014 roku w sprawie sygn. akt II K 449/14. M. R. kwestionował prawidłowość zawiadomienia go o terminie posiedzenia, na którym został wydany wyrok, a także zbyt pobłażliwe potraktowanie sprawców przestępstwa poprzez przyjęcie błędnej kwalifikacji prawej czynu oraz wymierzenia skazanym zbyt łagodnych kar. Powód wskazywał również, iż na drodze postępowania cywilnego wystąpił przeciwko M. W.

i C. W. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, jednakże pozew ten został niesłusznie zwrócony.

Z tych też względów zapłaty odszkodowania i zadośćuczynienia domaga się od Skarbu Państwa. Przyjmując zatem możliwość dochodzenia przez powoda odszkodowania i zadośćuczynienia na zasadach ogólnych wskazać należy, że w rachubę - jako podstawia odpowiedzialności Skarbu Państwa - wschodzi przede wszystkim przepis art. 417¹ § 2 k.c. Przepis ten uzależnia odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji od uzyskania tzw. prejudykatu. Naprawienia szkody, zgodnie z przytoczonym przepisem, można bowiem żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej.

Podkreślenia wymaga, iż podmiot zainteresowany dochodzeniem roszczeń z tytułu przepisu art. 417¹ § 2 k.c. zobligowany jest do wyczerpania w pełni instancyjnego toku zaskarżenia wydanego orzeczenia. Sąd podziela bowiem stanowisko powszechnie wyrażone w literaturze, iż „komentowany przepis w swoim założeniu nie może zastępować właściwego toku instancji lub stanowić dla niego alternatywy. Z powyższego wynika, iż przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego jest stwierdzenie tej niezgodności we właściwym, odrębnym postępowaniu. Oznacza to, że, Sąd rozpoznający roszczenie na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. nie może samodzielnie dokonywać ustaleń w zakresie orzekania o niezgodności z prawem prawomocnego rozstrzygnięcia.

Odnosząc powyższe rozważana na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że w sprawie sygn. akt II K 449/14 wyrok z dnia 10 września 2014 roku uprawomocnił się w dniu 18 września 2014 roku, a powód M. R. nie wszczął postępowania o stwierdzenie niezgodności z prawem tego wyroku. Natomiast pozew złożony w sprawie sygn. akt I C 1742/14 przez M., w którym domagał się odszkodowania i zadośćuczynienia od M. W. i C. W. został prawomocnie zwrócony. A zatem zgodnie z art. 130 § 2 k.p.c. pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu.

Z tych też względów w ocenie Sądu do ustalonego stanu faktycznego art. 417¹ § 2 k.c. nie miał zastosowania, wobec czego w dalszej kolejności rozważenia wymagało czy podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa za doznaną szkodę przez powoda stanowi art. 417 k.c.

Zgodnie z art. 417 k.c. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako „niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej”. Przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa jest bezprawność działania lub zaniechania, przy czym nie każde naruszenie prawa będzie stanowiło podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej, ale jedynie takie,

które stanowiło warunek konieczny powstania szkody i którego normalnym następstwem w danych okolicznościach jest powstanie szkody. Dla określenia odpowiedzialności odszkodowawczej władz publicznych, obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest zatem również ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, a więc szkody i związku przyczynowego.

Podstawową przesłanką odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu zadań z zakresu władzy publicznej jest ich bezprawność, którą ustawodawca określił w komentowanym przepisie jako zachowanie „niezgodne z prawem”. Taką samą konstrukcją przyjęto w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Przyjmuje się, że przesłankę bezprawności ujętą w omawianym przepisie należy ujmować ściśle, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej - z wyłączeniem norm moralnych, obyczajowych, zasad współżycia społecznego. Chodzi tu więc o niezgodność z konstytucyjnie rozumianymi źródłami prawa, czyli Konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, rozporządzeniami oraz prawem stanowionym przez Unię Europejską (te ostatnie normy mają pierwszeństwo w razie kolizji z normami zawartymi w ustawach, rozporządzeniach, czy aktach prawa miejscowego, co wynika z art. 91 ust.3 Konstytucji RP). Jednocześnie zauważa się, że nie istnieje jakiś uniwersalny stosunek publicznoprawny pomiędzy państwem a jednostką, lecz raczej wielość takich stosunków.

W konsekwencji niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej należy każdorazowo oceniać na podstawie tych norm, które dany stosunek regulują. Oznacza to, że bezprawność musi być każdorazowo ustalana na podstawie norm regulujących określony stosunek publicznoprawny.

Wśród przesłanek konstytuujących obowiązek odszkodowawczy na tle komentowanego przepisu nie występuje wina. Ustawodawca bowiem zrezygnował z przesłanki zawinienia lub zaniechania, poprzestając na przesłance niezgodnego z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, co skutkuje obiektywizacją tej odpowiedzialności odszkodowawczej w kontekście ogólnych zasad odpowiedzialności deliktowej. Dla przyjęcia odpowiedzialności z omawianego przepisu wystarczające będzie ustalenie bezprawności zachowania, a wina sprawcy nie jest ani zasadą, ani przesłanką odpowiedzialności. W art. 417 k.c. mamy więc do czynienia z odpowiedzialnością na zasadzie ryzyka. Tak surową odpowiedzialność uzasadnia się służebną rolą organów władzy publicznej i potrzebą sankcjonowania jej bezprawnych zachowań.

Zatem przepis art. 417 k.c. zakłada odszkodowanie za bezprawne działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej przez Skarb Państwa. Zdaniem Sądu prawomocny wyrok w sprawie sygn. akt II K 449/14 z dnia 10 września 2014 roku w żaden sposób nie może być uznany za wydany w wyniku bezprawnego działania Sądu. Został on wydany na posiedzeniu jawnym, na którym udział pokrzywdzonego zgodnie z treścią art. 343 § 5 kpk nie jest obowiązkowy, zaś orzeczone kary zgodne są z normami powołanymi w wyroku przepisów. Również decyzje procesowe, które zapadały w toku postępowania cywilnego w sprawie sygn. akt I C 1742/14 wydawane były zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Wobec powyższego brak jest podstaw, aby działanie Sądu rozpoznającego sprawy sygn. akt II K 449/14 oraz sprawę sygn. akt I C 1742/14 można było uznać za niezgodne z prawem.

Drugą przesłanką niezbędną do dochodzenia odszkodowania jest wystąpienie szkody. Taka sama przesłanka musi być spełniona przy dochodzeniu odszkodowania od Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej (wyrok SN z dnia 27 sierpnia 2008 r., II CSK 132/2008).

Przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 417 k.c. jest więc szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., czyli obejmująca straty oraz utracone korzyści, które poszkodowany mógł osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono; może być też zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę w przypadkach wskazanych w art. 445 i 448 k.c. znajdują więc zastosowanie ogólne reguły dotyczące kompensaty szkody w mieniu (majątkowej) i na osobie (majątkowej i niemajątkowej).

Sąd Rejonowy nie kwestionował w żaden sposób szkody oraz krzywdy, abstrahując od ich wysokości, jakiej doznał M. R. na skutek pobicia przez M. W. i C. W. w dniu 7 marca 2014 roku, jednakże Skarb Państwa nie może ponosić za nie odpowiedzialności.

Powód w żaden sposób nie wykazał wymaganej przesłanki zaistnienia związku przyczynowego pomiędzy ewentualną szkodą, czy krzywdą,
a bezprawnością działania pozwanego.

Zgodnie z teorią przyczynowości i adekwatnej związek przyczynowy zachodzi tylko wtedy, gdy w zestawie wszystkich przyczyn i skutków mamy do czynienia jedynie z takimi przyczynami, które normalnie powodują określone skutki. Nie wystarczy więc stwierdzenie istnienia związku przyczynowego jako takiego, wymagane bowiem jest stwierdzenie, że chodzi o następstwo normalne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że związek przyczynowy jest kategorią obiektywną i należy go pojmować jako obiektywne powiązane ze sobą zjawiska nazwanego „przyczyną” ze zjawiskiem określonym jako „skutek”. Ustawodawca wprowadzając w art. 361 § 1 k.c. dla potrzeb odpowiedzialności cywilnej ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne (typowe, występujące zazwyczaj) następstwo działania lub zaniechania, z których szkoda wynikła, nie wprowadza pojęcia związku przyczynowego w rozumieniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości. Ogranicza tylko odpowiedzialność do wskazanych w przepisie normalnych (adekwatnych) następstw. Istnienie związku przyczynowego jako zjawiska obiektywnego jest detenninowane określonymi okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy i dlatego istnienie związku przyczynowego bada się w okolicznościach faktycznych określonej sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 roku, sygn. akt I CSK 475/10). Co do ustalenia szkody i związku przyczynowego, podkreśla się w piśmiennictwie, że nie wystarczy dość abstrakcyjna możliwość uzyskania utraconych korzyści, a trzeba ściśle przestrzegać reguł związanych z ustaleniem adekwatnego związku przyczynowego, prawnie relewantnych dla określenia, że odszkodowanie jest należne i jego rozmiaru.

Mając na względzie przedstawioną powyżej argumentację Sąd uznał, iż powód nie udowodnił przesłanek uzasadniających przyznanie mu odszkodowania i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę od Skarbu Państwa - (...) na podstawie art. 417 k.c. i art. 417¹ § 2 k.c.

Z tych też względów powództwo zostało oddalone.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości powód M. R..

W apelacji skarżący nie sformułował precyzyjnych zarzutów. Z jej treści wynika zarzut naruszenia prawa materialnego art. 417, 417¹ § 2, 417² k.c. przez Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim polegający na niewłaściwym zastosowaniu tychże przepisów.

Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji i zasądzenie zadośćuczynienia oraz odszkodowania zgodnie z żądaniem pozwu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje;

Apelacja powoda jest niezasadna. Na uwzględnienie nie zasługuje żaden z podniesionych w niej zarzutów - naruszenia prawa materialnego art. 417 k.c., art. 417¹ § 2 k.c. i art. 417² k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Odwoławczy za własne przyjmuje ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, podziela stanowisko tego Sądu, co do zastosowanych norm prawnych (w szczególności przepisów prawa materialnego

art. 417 k.c. - 417¹ § 2 k.c. i 417² k.c.) przesadzających o treści wyroku i stwierdza, że podnoszone przez skarżącego wyżej wskazane zarzuty nie znalazły potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Na wstępie rozważyć należy podstawę roszczenia sformułowanego przez powoda.

W myśl art. 417 k.c.

§ 1. Za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa.

Zgodnie z art. 417¹ k.c.

§ 1. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

§ 2. Jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

Art. 417² k.c. „Jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności, a zwłaszcza niezdolność poszkodowanego do pracy lub jego ciężkie położenie materialne, wskazują, że wymagają tego względy słuszności”.

Zespół przepisów, od art. 417 k.c. do art. 421 k.c. przedstawia pewną strukturę. Przyjmuje się, że art. 417 § 1 wyraża zasadę ogólną, natomiast art. 417¹ § 1, § 2, § 3 i § 4 oraz art. 417² stanowią w stosunku do niego *lex specialis* (zob. wyr. SN z 11.3.2008 r., II CSK 558/07 Legalis).

Stwierdzenie to rodzi określone konsekwencje praktyczne. Po pierwsze, należy przyjąć, że między art. 417 § 1 a wskazanymi wyżej przepisami zachodzi **stosunek logiczny alternatywy rozłącznej** (zob. wyr. SA w Poznaniu z 3.4.2013 r., I ACa 206/13, niepubl.). Jeżeli odpowiedzialność odszkodowawcza za szkodę wyrządzoną określonym deliktem władzy publicznej została uregulowana we wskazanych przepisach szczególnych, wyłączone jest wówczas poszukiwanie podstawy odpowiedzialności w art. 417 § 1. Po drugie, w przypadku braku regulacji odpowiedzialności deliktowej władz publicznych we wskazanych przepisach szczególnych, otwiera się możliwość poszukiwania podstawy tej odpowiedzialności w ogólnym przepisie art. 417 § 1.

Z tych też względów Sąd Okręgowy ocenił w pierwszej kolejności roszczenia powoda przez pryzmat art. 417⁽¹⁾(...)§ 2 KC, regulującego odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną wydaniem prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji . Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach -V Wydział Cywilny z dnia 9 grudnia 2014r. w sprawie V A Ca 384/14 „ Niezgodność z prawem prawomocnego orzeczenia co do zasady nie powinna być przedmiotem samodzielnych ustaleń sądu w procesie o naprawienie szkody. Sąd rozpoznający sprawę odszkodowawczą nie jest bowiem właściwy do indywidualnej oceny legalności konkretnego wyroku lub postanowienia stanowiącego źródło szkody. Jeżeli ustawa wiąże oznaczone skutki prawne z obowiązywaniem prawomocnego

orzeczenia, a jednocześnie reguluje zasady i tryb jego wzruszenia z powodu niezgodności z prawem, to prawna skuteczność takich orzeczeń nie może być podważana

(kwestionowana) bezpośrednio w każdym procesie odszkodowawczym, z pominięciem zasad i trybu postępowania zastrzeżonego do kontroli prawomocnych orzeczeń. Dlatego też odpowiedzialność władzy publicznej za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnego z prawem orzeczenia wymaga tzw. prejudykatu uzyskanego w drodze postępowania wszczętego w trybie skargi

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424⁽¹⁾ k.p.c.), w trybie skargi kasacyjnej wniesionej do SN (art. 398⁽¹⁾ do 389⁽²¹⁾ k.p.c. w zw. z art. 424⁽¹⁾ §1 i 2 k.p.c.) bądź w trybie skargi o wznowienie postępowania zakończonej prawomocnym wyrokiem (art. 399 – 416⁽¹⁾ k.p.c.)

W niniejszej sprawie jest bezspornym ,że zarówno w sprawie cywilnej I C1742/14 jak i karnej II K 449/ 14 jakie toczyły się przed Sądem Rejonowym w Tomaszowie Mazowieckim na wadliwości, których powołuje się powód postępowania zakończyły się prawomocnie. Nie były wszczynane postępowania wyżej opisane, które prowadziłyby do uzyskania prejudykatu stwierdzającego ich niezgodność z prawem dlatego też w świetle art. 417¹ § 2 k.c. roszczenie powoda jest bezzasadne .

Jeżeli zatem charakter prawny kwestionowanego rozstrzygnięcia nie pozwala przyjąć odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa na podstawie art. 417¹ § 2 k.c., wiąże on bowiem tę odpowiedzialność z wydaniem ostatecznej decyzji, to otwiera się możliwość przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie ogólnego art. 417 § 1 k.c., przewidującego taką odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w wyniku niezgodnego z prawem działania przy wykonywaniu władzy publicznej w różnych jego formach prawnych" zob. wyr. SA w Białymstoku z 15.1.2014 r. I ACA 643/13, Legalis. Konstrukcja art. 417 KC oparta jest na ogólnej formule deliktu. Przesłanki odpowiedzialności w świetle komentowanego przepisu są następujące:

1) szkoda,

2) szkoda ta musi być wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej (w sferze imperium),

3) istnienie normalnego, adekwatnego związku przyczynowego między działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy a powstaniem szkody (art. 361 KC). Znaczenie przypisywane pojęciu związku przyczynowego oraz szkody na tle komentowanego przepisu nie odbiega od znaczenia tych terminów na tle odpowiedzialności za czyny niedozwolone (art. 361 KC). Skarb Państwa i jednostki samorządu terytorialnego ponoszą odpowiedzialność tylko za normalne następstwa swoich działań i zaniechań. Kompensacja szkody obejmuje poniesione straty (damnum emergens) oraz utracone korzyści (lucrum cessans). W świetle art. 417 czynem niedozwolonym jest "niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej" (zob. wyr. SA w Warszawie z 4.4.2013 r., I ACA 1261/12, Legalis). Zawarta w art. 417 ust. 1 przesłanka niezgodności z prawem została powtórzona za art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, a jak zauważył SN w uzasadnieniu wyr. z 11.3.2008 r. (III CSK 558/07), art. 77 ust. 1 nie rozstrzyga, co decyduje o wymagalnej przesłance bezprawności. Jak zauważono w doktrynie, tam gdzie ustawodawca każe sędziemu ocenić bezprawność w oderwaniu od winy, złożony charakter bezprawności "ma większe możliwości ujrzenia światła dziennego" (zob. R. Kasprzyk, Bezprawność względna, s. 163).

W dotychczasowym orzecznictwie i w doktrynie dominuje jednak pogląd, iż przesłanką odpowiedzialności władz publicznych na podstawie art. 417 KC jest bezprawność w wąskim tego słowa znaczeniu, tzn. rozumiana jako niezgodność z prawem (poglądy na ten temat i wątpliwości z tą kwestią związane omawia Z. Banaszczyk, w: System PrPryw, t. 6, 2009, s. 796–801). Dotyczy to zarówno działania, jak i zaniechania (zob. wyr. SN z 8.5.2014 r., V CSK 349/13, Legalis). Jako reprezentatywny dla dominującego poglądu można wskazać wyr. SA w Szczecinie z 27.2.2014 r. (I ACa 880/13, niepubl.), w uzasadnieniu którego wyrażono myśl: "Przesłankę bezprawności ujętą w art. 417 k.c. należy ujmować ściśle, jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej

– z wyłączeniem norm moralnych, obyczajowych, zasad współżycia społecznego. Chodzi tu więc o niezgodność z konstytucyjnie rozumianymi źródłami prawa, czyli Konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, rozporządzeniami oraz prawem stanowionym przez Unię Europejską".

Podobne rozumienie bezprawności, na użytek odpowiedzialności Skarbu Państwa, zaprezentował TK w uzasadnieniu wyr. z 4.12.2001 r. (SK 18/00, OTK 2001, Nr 8, poz. 256). Trybunał wyraził myśl, że "działanie niezgodne z prawem" ma ugruntowane znaczenie oraz że w kontekście regulacji konstytucyjnej należy je rozumieć jako zaprzeczenie zachowania uwzględniającego nakazy i zakazy wynikające z normy prawnej. "Niezgodność z prawem" w świetle art. 77 ust. 1 Konstytucji RP musi być rozumiana ściśle, zgodnie z konstytucyjnym ujęciem źródeł prawa (art. 87–94 Konstytucji RP). W przedmiotowej sprawie w toku rozpoznawania sprawy karnej i cywilnej Sąd Rejonowy nie dopuścił się żadnych uchybień o charakterze formalnym dotyczącym prawidłowości powiadomienia powoda o terminach posiedzeń Sądu , podjętych rozstrzygnięciach merytorycznych i formie ich zaskarżenia (co zresztą powód uczynił w sprawie cywilnej poddając kontroli instancyjnej prawidłowość orzeczenia w przedmiocie zwrotu pozwu) wymierzając sprawcom pobicia karę w określonym ustawowo wymiarze – zbyt niską w ocenie skarżącego . W swojej skardze apelacyjnej (podobnie jak w pozwie) powód nie precyzuje swoich zarzutów wobec pozwanego Sądu powołując się ogólnie na jego "matactwa ", domagając się zasądzenia od pozwanego kwot kompensujących jego zdaniem szkody na osobie i w mieniu jakie poniósł w wyniku pobicia. Ponieważ działanie pozwanego nie miało charakteru bezprawnego w świetle powyższych rozważań i brak jest jakiegokolwiek związku przyczynowego z powstałą szkodą powoda nie zachodzą ustawowe przesłanki przewidziane w art. 417 §1 k.c. i powództwo zostało oddalone przez Sąd pierwszej instancji zasadnie. Nie zachodzą także żadne okoliczności przewidziane w art. 417² k.c. uzasadniające odpowiedzialność pozwanego na zasadach słuszności.

Ponieważ Sąd Okręgowy nie stwierdza też naruszenia przepisów prawa materialnego, które zobligowany byłby wziąć pod uwagę z urzędu,

a podniesione w apelacji zarzuty naruszenia art. 417-417² k.c. uznaje za niezasadne, apelacja powoda zgodnie z art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu

Z tych względów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji .

(...)